

REUFORMATOR

INFORMATOR O POGLAVLJIMA 23 I 24

Tema broja

NEOPHODNO UNAPREDITI IZVEŠTAVANJE O NAPRETKU U POGLAVLJIMA 23 I 24

SADRŽAJ

TEMA BROJA	2
Neophodno unaprediti izveštavanje o napretku u poglavljima 23 i 24	2
SRBIJA ANALIZA	4
Položaj žrtava trgovine ljudima u sudskom postupku	4
EU ANALIZA	6
Striktnija pravila o šengenu i novi problemi na granicama	6
Nova ovlašćenja Evropola u borbi protiv terorizma i kriminala	7
Striktnija pravila za ulazak u šengen zonu	9
ZANIMLJIVOSTI	11
Razvodna parnica: Šta Bregzit nosi za entitete unutar Ujedinjenog Kraljevstva	11

NEOPHODNO UNAPREDITI IZVEŠTAVANJE O NAPRETKU U POGLAVLJIMA 23 I 24

O non-paper Izveštaju Evropske komisije i načinima za unapređenje praćenja postignutih rezultata u okviru pristupnih pregovora Srbije i EU.

Izvor: Pixabay

Koalicija [prEUgovor](#) pozdravlja odluku Pregovaračkog tima Vlade Srbije da objavljuje Izveštaj Evropske komisije o trenutnom stanju u poglavljima 23 i 24 za Srbiju, tzv. *non-paper*, koji je dostupan na sajtu Kancelarije za evropske integracije. Smatramo da je dostupnost dokumenata iz pregovaračkog procesa od ključne važnosti za informisanost građana, uključanje svih aktera koji mogu da daju doprinos i, najvažnije, uspeh i održivost reformi koje se sprovode. Ovo je posebno značajno u situaciji kada nedostaju pouzdani podaci, ili postoje, ali nisu javno dostupni, koji bi mogli da ukažu na stanje stvari u određenim oblastima. Ovo je ujedno i jedna od preporuka već na prvoj strani Izveštaja EK, gde se Srbija poziva da poveća pažnju i napore u oblasti pribavljanja statističkih podataka.

Generalno gledano, *non-paper* pruža sliku o stanju u oblasti vladavine prava i ostvarenog napretka Srbije u drugoj polovini 2016. godine. Pošto se, zbog nove dinamike izrade, Izveštaj o napretku ove godine ne objavljuje već je planiran za proleće 2018, ovo je ujedno i jedini izveštaj EK koji se ove godine bavi Srbijom i ključnim oblastima vladavine prava. U izveštaju EK konstatuje da je Srbija sebi postavila ambiciozne rokove u akcionim planovima za poglavlja 23 i 24, te da je sprovođenje istih u ranoj fazi i pre svega se odnosi na izradu zakona, strategija, procena i analiza. U predstojećem periodu, fokus praćenja uspeha pomeriće se sa ocenjivanja zakonodavnog okvira na delotvornost reformi u praksi, kao i na kapacitete institucija za sprovođenje zakona. Dodatno, EK ukazuje na prioritete na kojima Srbija treba dodatno da radi – dostupnost podataka, reforma pravosuđa, borba protiv korupcije, osnovna prava i borba protiv organizovanog kriminala.

Šta nedostaje izveštajima Vlade na osnovu kojih je pisan Izveštaj EK?

Koalicija prEUgovor smatra da je sada pravo vreme da se izveštavanje o reformama unapredi u cilju što objektivnijeg sagledavanja situacije na terenu i što efektivnijeg komuniciranja reformi koje Srbija sprovodi u okviru pregovora o pristupanju Evropskoj uniji. S tim u vezi, skrećemo pažnju na sledeće načine na koje je moguće mehanizam praćenja učiniti potpunijim i preciznijim.

Prvo, ako uzmemo u obzir da su primarni izvor informacija za *non-paper* izveštaji Vlade Srbije o ispunjenosti akcionih planova za [Poglavlje 23](#) i [Poglavlje 24](#), neophodno je skrenuti pažnju na manjakovosti ovih dokumenata koje se reflektuju i u dokumentu Evropske komisije. Koalicija prEUgovor je već ukazala na [nedostatke](#) polugodišnjeg izveštaja Vlade za Poglavlje 23 koji se ogledaju u „kreativnim“ tumačenjima ispunjenosti ili izostalih efekata implementacije, kao i [nelogičnosti](#) i [nedoslednosti](#)

u polugodišnjem izveštaju za Poglavlje 24. Sam *non-paper* ni u jednom trenutku se ne dotiče kvaliteta izveštaja Vlade Srbije, što bi usled identifikovanih manjkavosti i propusta bilo neophodno.

Drugo, *non-paper* sadrži nekolicinu faktičkih grešaka. Pojedinačno gledano ove greške ne utiču na celokupnu ocenu stanja u većoj meri ali, zbirno uzevši, svedoče o problemima u procesu prikupljanja informacija i izveštavanju o sprovedenim aktivnostima. Ovi propusti su takvi da navode na zaključak da je EK iz izveštaja Vlade Srbije preuzimala delove teksta bez dodatnog proveravanja.

Tipičan primer nekritičkog preuzimanja informacija u delu o korupciji odnosi se na izveštaj Visokog službeničkog saveta. Tako se navodi da ovaj izveštaj sadrži „analizu odredaba i primene“ Kodeksa ponašanja državnih službenika. U stvari, u tom izveštaju uopšte nema analize odredaba Kodeksa, dok se u vezi sa primenom mogu pročitati zbirni podaci o primeni Kodeksa u pojedinim organima državne uprave, ali ne i generalna analiza primene ovog akta i njegovih efekata. U oblasti suzbijanja i sprečavanja trgovine ljudima, navedeno je da Centrom za zaštitu žrtava trgovine ljudima (CZZTLJ) upravlja „jedna nevladina organizacija,“ što je netačno jer je ova institucija zapravo ustanova socijalne zaštite u nadležnosti Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. Sa druge strane, *non-paper* se nije osvrnuo na činjenicu da CZZTLJ ne saraduje u dovoljnoj meri sa organizacijama civilnog društva, čime direktno ugrožava prava žrtava trgovine ljudima. Takođe, u dokumentu je na istoj strani navedeno da je „nadležnost za vođenje istrage u predmetima vezano za trgovinu ljudima najzad izmeštena iz granične policije i preneti na kriminalističku policiju.“ Međutim, ovaj proces je još uvek u toku i nije okončan. Primećeni su i drugi propusti u izveštaju EK na koje, ako bude bilo potrebe, koalicija prEUgovor može naknadno ukazati.

Šta nedostaje u izveštajima Vlade i EU?

Treće, *non-paper* ne sadrži informacije o svim reformskim koracima koji se u preduzimaju u okviru primene

akcionih planova za poglavlja 23 i 24. Kritičan primer je organizaciona reforma policije, koja je u [Akcionom planu za poglavlje 24](#) opisana samo u uvodu dokumenta a o predviđenim aktivnostima se ne izveštava, za razliku od svih ostalih mera. Dakle, Akcioni plan ne navodi nosioce aktivnosti, neophodna sredstava i načine provere da li je najavljena promena postignuta.

Uprkos tome što se u [Izveštaju sa skrininga za poglavlje 24](#) navodi da „profesionalna, pouzdana i efikasna policijska organizacija je od suštinske važnosti“ za sve ostale reforme u Poglavlju 24, te postoji i preporuka EK za procenu potrebe za daljim reformama i racionalizacijom strukture policije/MUP, o ovim ključnim reformskim koracima postoje samo delimične informacije. Dostupnost ovih informacija je važna kako bi bilo omogućeno praćenje sprovođenja ove preporuke, koja će imati opipljiv uticaj na živote ljudi. Ona može dovesti do nove mreže područnih policijskih uprava, ili do promena radno-pravnog statusa zaposlenih u policiji, te je neophodno o ovoj reformi pravovremeno informisati i zaposlene i javnost.

Sa željom da doprinese daljoj demokratizaciji Srbije i sprovođenju ključnih reformi u oblasti vladavine prava, koalicija prEUgovor podseća da je neophodno u što većoj meri učiniti dostupnim javnosti statističke podatke i dokumenta iz procesa pregovora o pristupanju EU. Jedino je na taj način, kroz ujednačene podatke i javno proverljive izvore, moguće voditi konstruktivan dijalog o dometima reformi. Koalicija prEUgovor biće partner svim zainteresovanim stranama koje rade na ispunjenju ovih ciljeva i spremna je da pruži detaljniju analizu nalaza u oblastima koje prati.

Koalicija prEUgovor

KORISNI LINKOVI:

1. [Izveštaj Evropske komisije o trenutnom stanju u poglavljima 23 i 24](#)
2. [Izveštaj koalicije prEUgovor o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24 - april 2017.](#)

SRBIJA ANALIZA

POLOŽAJ ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA U SUDSKOM POSTUPKU

Analiza pravosudne prakse za 2016. godinu pokazuje da i dalje izostaje pristup pravosudnih organa koji bi bio orijentisan i na prava žrtve trgovine ljudima, umesto tretiranja oštećenog u sudskom postupku isključivo kao „izvora“ informacija, odnosno podataka, o krivičnom delu.

Izvor: Pixabay

ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima od 2011. godine kontinuirano prati položaj žrtava trgovine ljudima u sudskom postupku kroz godišnje analize pravosudne prakse u Srbiji. U analizama je poseban akcenat stavljen na položaj i ostvarivanje prava žrtava trgovine ljudima u sudskom postupku, praćenje i sagledavanje promena u implementaciji postojećeg pravnog okvira, usklađenost domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima i efikasnost postojećih pravnih normi. Praćenje suđenja pruža neposredan uvid u tok postupka i položaj žrtve pre i u toku suđenja, aspekt bezbednosti i zaštite prilikom učestvovanja u postupku, a posebno odnos učesnika u postupku prema žrtvi koji se ne može u potpunosti sagledati iz sadržine odnosno obrazloženja sudskih odluka. Kontinuitet u monitoringu sudskih procesa pruža i mogućnost komparacije rezultata na godišnjem nivou i omogućava praćenje eventualnih promena u funkcio-

nisanju mehanizma zaštite žrtava u postupku. Sa druge strane, analiza sudskih odluka daje celovit uvid u tok postupka, vremensko trajanje i izvedene dokaze, ujednačenost sudske prakse, kao i kaznenu politiku, što dodatno osvetljava položaj žrtve u postupku odlučivanja. Slede ukratko sumirani rezultati analize, kao i osvrt na najznačajnije zaključke i preporuke koji se odnose na prava žrtava trgovine ljudima tokom sudskog postupka.

Kao i prethodne godine, može se zaključiti da uprkos izvesnom napretku i sprovedenim edukacijama i dalje postoji nerazumevanje osetljivog položaja žrtava trgovine ljudima, što zajedno sa blagom kaznenom politikom i nemogućnošću žrtava da ostvare kompenzaciju za učinjene povrede, dovodi u pitanje stepen ostvarivanja njihovih prava.

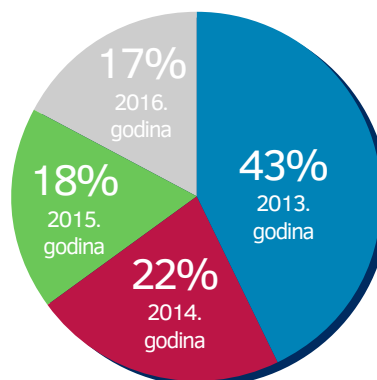
- U pogledu trajanja prvostepenih postupaka, podaci ukazuju da tokom 2016. godine nije došlo do značajnog poboljšanja u odnosu na prethodne godine. Tako se na osnovu analize presuda za 2016. godinu može utvrditi da je 30% postupaka, kao i prema podacima za 2015. godinu, trajalo duže od 3 godine. Procenat postupaka koji je trajao do godinu dana uvećan je u odnosu na prošlu godinu i iznosi 40% (za 2015. iznosio je 26%). Iako ovaj podatak ukazuje na izvesno ubrzanje postupaka i dalje se može konstatovati izostanak poboljšanja efikasnosti koje je uočeno tokom 2014. godine kada je taj procenat iznosio čak 60%. Period odlučivanja drugostepenih sudova je nepromenjen u odnosu na prošlu godinu i znatno je kraći u odnosu na period 2011-2014. godine.
- Dužina trajanja prvostepenih postupaka analizirana je u odnosu na vremenski period od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude. Prema navedenom kriterijumu, maksimalno trajanje sudskog postupka iznosi 5 godina i 9 meseci, dok je najkraći postupak trajao 2 meseca, a prosečno trajanje postupka je 2 godine i 4 meseca. Stoga, ovi se podaci ne razlikuju bitno u odnosu na 2015. godinu,

osim što je maksimalno trajanje postupka duže za 9 meseci.

- Podaci iz upitnika o praćenju suđenja govore da se i dalje najveći procenat suđenja (61% slučajeva) ne održava zbog odsustva okrivljenog ili branilaca, a taj procenat je čak povećan u odnosu na prošlu godinu kada je iznosio 50%.
- Zaštita privatnosti žrtve, pravo na pomoć, odnosno savetovanje i informisanje, kao i sigurnost žrtve i dalje su daleko od prioriteta u sudskom postupku. Iz analize sudskih presuda može se zaključiti da se podaci o oštećenim licima, koja su u najvećem broju izložena seksualnoj eksploataciji i dalje koriste u postupku, a javnost je bila isključena u zanemarljivom broju slučajeva. Pravo žrtve na informisanje o pravima kao i na pravnu pomoć i dalje je u velikoj meri uslovljeno angažovanjem, odnosno kapacitetima, nevladinih organizacija kao što je ASTRA, te aktivnostima Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima.
- Očigledno je da, kao i u presudama koje su analizirane prethodnih godina, u većini slučajeva preovlađuje praksa da se žrtve trgovine ljudima saslušavaju na javnim pretresima u prisustvu okrivljenih, uprkos postojanja adekvatnog zakonskog okvira koji pruža osnov da se sekundarna viktimizacija žrtava izbegne ili makar svede na najmanju moguću meru. Analiza prvostepenih presuda ukazuje da je od ukupnog broja od 34 oštećena lica samo 6 oštećenih dobilo status posebno osetljivog svedoka.
- Podaci koji su dostupni iz osuđujućih presuda ukazuju da značajan broj žrtava u vreme izvršenja dela i dalje čine maloletna lica (trećina oštećenih ili 11 lica), kao i da u pogledu krivičnog dela trgovina ljudima i dalje preovlađuje seksualna eksploatacija (prostitucija ili druga vrsta seksualne eksploatacije) koja je utvrđena u 19 slučajeva.
- Upoređivanjem podataka o kaznenoj politici sa podacima iz prethodnih godina, može se zaključiti da

se nastavlja trend smanjivanja udela izrečenih kazni zatvora u trajanju preko 5 godina, pa je procenat ovih kazni za 2016. godinu isti kao i za 2015. godinu i iznosi 11%, dok je za 2014. godinu iznosio 14%, a za 2013. godinu 27%. Podaci iz analiziranih presuda za 2016. godinu koji ukazuju da se u najvećem broju slučajeva izriču kazne zatvora u trajanju od 3-5 godina (84% slučajeva), od čega kazna zatvora u trajanju od 3-4 godine čak u 63% slučajeva, ukazuju na neprimereno blagu kaznenu politiku koja se ne menja poslednjih godina. Ovo je posebno zabrinjavajuće, imajući u vidu da je minimalna kazna za trgovinu ljudima 3 godine, a kada je žrtva maloletna osoba, minimalna kazna je 5 godina zatvora.

Procenat izrečenih kazni preko 5 godina zatvora

- Kao i prethodnih godina, ni u jednom krivičnom postupku koji je rezultirao presudom u 2016. godini sud nije odlučivao o imovinskopravnom zahtevu žrtve. Takođe, nijedna presuda kojom se žrtvi dosuđuje naknada štete nije donesena ni u parničnom postupku.

Uprkos ostvarenim pomacima na zakonodavnom i institucionalnom nivou, unapređivanju saradnje nadležnih organa i nevladinih organizacija, kao i sprovedenim edukacijama u ovoj oblasti, sudska praksa i dalje ne ispunjava u potpunosti osnovne standarde zaštite prava u obimu koji garantuju ratifikovani međunarodni dokumenti,

posebno u oblasti zaštite privatnosti žrtve, sigurnosti i zaštite žrtve, saslušanja žrtve u sudskom postupku i prava na kompenzaciju. Nepotpuna implementacija postojećih zakonskih rešenja koja bi mogla poboljšati zaštitu prava žrtava u postupku uz nedostatke u postojećem zakonskom okviru u pojedinim aspektima i dalje predstavljaju jedan od osnovnih problema u praksi.

Stoga dosadašnji rezultati ukazuju da je sveobuhvatan pristup zaštiti interesa i prava žrtava u sudskom postupku nemoguće postići bez poštovanja međunarodnih standarda u ovoj oblasti, dosledne primene postojećih zakonskih odredbi i angažovanja svih učesnika u postupku.

*Katarina Ivanović, Ivana Radović
ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima*

KORISNI LINKOVI:

1. Cela Analiza o položaju žrtava trgovine ljudima u sudskim postupcima

EU ANALIZA

STRIKTNIJA PRAVILA O ŠENGENU I NOVI PROBLEMI NA GRANICAMA

Prve nedelje aprila počela je primena novih pravila i strožih kontrola na spoljnim granicama Šengena, stvarivši velike gužve na graničnim prelazima i nezadovoljstvo mnogih.

Nova Uredba Evropske unije ([2017/458](#)), koja je zapravo izmenjena prošlogodišnja Uredba [2016/399](#), zahteva od država članica preduzimanje sistemskih kontrola svih putnika koja se nađu na spoljnim granicama Šengena, ne praveći razliku po pitanju toga da li su proveravana lica građani Evropske unije ili građani trećih zemalja.

Svrha ovih kontrola jeste da se dalje osigura unutrašnja bezbednost šengenskog prostora, da se unapredi upravljanje spoljnim granicama Šengena, utvrđujući da konkretni putnici nisu pretnja za javni red, bezbednost i međunarodne odnose zemalja članica. Strože kontrole granica uvedene su kao reakcija na povećane terorističke rizike i pretnje, napade koji su zahvatili evropske prestonice u prethodnom periodu i probleme migraciono-izbegličke krize.

Izvor: Pixabay

Sigurnosne provere praktično predstavljaju upoređivanje podataka konkretnih lica u odnosu na podatke iz informacionih sistema EU za upravljanje granicama i unutrašnju bezbednost, a konkretno uključuju provere u odnosu na Šengenski informacioni sistem ([SIS](#)), Interpol bazu podataka ukradenih i izgubljenih putnih dokumenata ([SLTD](#)) i druge relevantne baze.

Za građane koji imaju pravo slobodnog kretanja šengenskim prostorom, Uredba proširuje sigurnosne provere sa dosadašnjeg minimalnog na kompletni, sistemski nivo. Razlog ove promene jeste to što pojedini građani Unije odlaze na strana ratišta, najčešće u Irak, Siriji i Libiju, priključujući se borbama raznih terorističkih frakcija. Kako postoji trend njihovog vraćanja u matične države, oni predstavljaju bezbednosni rizik. Zato je bilo neophodno uvesti dodatne kontrole, kako bi se ova lica što ranije otkrila i procesuirala.

Za građane zemalja trećih država (gde spada i Republika Srbija), do sada jeste postojala sistematska kontrola u odnosu na sve informacione sisteme, ali samo pri ulasku građana u šengenski prostor. Međutim, Uredba to stanje menja, uvodeći za te građane i kompletnu sistemsku kontrolu pri napuštanju šengenske zone.

U regionu Balkana, posledice primene Uredbe uglavnom su bile negativne - višestruke gužve, veliko nezadovoljstvo građana, usporen saobraćaj i višesatno čekanje na svim graničnim prelazima. Unapred predvidevši mogućnost ovakvog scenarija, Uredbom je propisana mogućnost prelaska sa sistemskih na samo ciljane kontrole, u zavisnosti od procene rizika i trenutnog stanja na granicama. Hrvatska i Mađarska su stoga prešle na samo ciljane kontrole putnika, dok se Slovenija striktno drži doslovne primene Uredbe, što je ubrzo dovelo do tenzija u hrvatsko-slovenačkim odnosima, budući da su gužve i dalje ostale kilometarske.

Hrvatski premijer Andrej Plenković više puta ocenio je situaciju „neodrživom“, strahujući da će se trenutno stanje negativno odraziti po hrvatski turizam i ekonomsku situaciju, pozivajući slovenačku stranu da takođe pređe na ciljane kontrole. Međutim, slovenački premijer Miro Cerar takvo rešenje je eksplicitno odbijao: “Uz sve mere koje preduzimamo da bi se ublažila kontrola i smanjili zastoji na granici, uredbu je potrebno poštovati i primenjivati. Ili će Slovenija braniti Šengensku granicu, ili nas više neće biti u Šengenu” – kako [prenosi](#) Beta.

Konačno, spor je rešen neposredno pred Samit Evropske Unije o Bregzitu - 29. aprila, tri nedelje posle početka primene Uredbe. Na trilateralnom sastanku hrvatskog i slovenačkog premijera sa predsednikom Evropske Komisije, Žan-Klod Junkerom, dogovoreno je da i Slovenija takođe pređe na ciljane kontrole putnika u slučajevima kada čekanje na granicama pređe 15 minuta. Na taj način gužve su otklonjene, a problem rešen, na obostrano zadovoljstvo Slovenije i Hrvatske. Međutim, pitanje da li je

Uredbom bezbednost Šengena zaista i poboljšana ostaje otvoreno za debatu.

Arié Harel

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

KORISNI LINKOVI:

1. Šta je zapravo Šengenski informacioni sistem [SIS]
2. Koje su druge mere o upravljanju šengenskim prostorom o kojima se raspravlja [Entry Exit System]
3. Šta podrazumevaju Pametne granice Šengena [Smart Borders]

NOVA OVLAŠĆENJA EVROPOLA U BORBI PROTIV TERORIZMA I KRIMINALA

Na osnovu novog pravnog okvira, Evropol može da pokrene, sprovodi ili koordinira krivične istrage u državama članicama EU od 1. maja 2017 godine.

Nakon terorističkih napada koji su se dogodili u Parizu i Briselu prošle godine, primećeno je da se ovlašćenja **Evropola** moraju proširiti kako bi se unapredila sposobnost hitnog i blagovremenog odgovora. Bilo je neophodno opremiti Evropol sa ciljem pružanja jače podrške državama članicama u prevenciji, analizi i istraživanju kriminala i terorizma širom EU.

„Uzimajući u obzir da je terorizam jedna od najznačajnijih bezbednosnih pretnji EU, Evropol treba da bude u poziciji da pomogne državama članicama u suočavanju sa ovim izazovom. Evropol je u najboljoj poziciji da deluje

kao informativni centar, što u ovoj oblasti naročito dolazi do izražaja kroz ovlašćenja koja se na njega prenose novim propisima," [naveo](#) je Karmelo Abela (Carmelo Abela), ministar unutrašnjih poslova i nacionalne bezbednosti Malte, na sastanku Upravnog odbora Evropola 1. maja 2017. godine.

Novi [propisi](#) stupili su na snagu 1. maja 2017. godine, i njima se Evropol uspostavlja kao agencija Evropske unije sa ciljem pružanja podrške saradnji organa za sprovođenje zakona u EU, dok glavni cilj ove agencije i dalje ostaje nepromenjen.

„Nova ovlašćenja će unaprediti sposobnost Evropola da pruža podršku državama članicama u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala u vreme kada se Evropa suočava sa nizom bezbednosnih izazova," [naglasio je](#) Rob Vejnrajt (Rob Wainwright), direktor Evropola, na sastanku Upravnog odbora.

Evropol će podržati i ojačati akcije nadležnih organa država članica i njihovu zajedničku saradnju u prevenciji i borbi protiv kriminala koji pogađa dve ili više država članica, poput terorizma i drugih oblika kriminala koji utiču na zajednički interes obuhvaćen politikama EU.

Promene u radu Evropola

Osoblje Evropola sada može da učestvuje u aktivnostima zajedničkih istraživačkih timova koji rade na rešavanju krivičnih dela koja ulaze u okvir njegove nadležnosti. Dodatno, Evropolu je dato pravo da od nadležnih organa država članica zatraži da iniciraju, sprovedu ili koordinišu krivičnu istragu. Nova regulativa poziva na osnivanje nacionalnih jedinica u svim državama članicama, koje će služiti kao organi za vezu u cilju poboljšanja saradnje između Agencije i država članica.

Za Evropol je neophodno da poseduje najpotpunije i najnovije informacije, ali isto tako i da obezbedi visok nivo zaštite podataka. U tom kontekstu, nova regulativa daje

državama članicama, organima EU, trećim državama i međunarodnim organizacijama mogućnost da odrede svrhu ili svrhe za koje Evropol može koristiti podatke koje im one proslede, kao i da ograniče pristup istim.

Izvor: Pixabay

Takođe, uvode se pravila o različitim nivoima prava pristupa podacima, u nameri da se osigura da samo onima kojima je pristup podacima neophodan za sprovođenje zadataka on bude i omogućen. Kako bi se sprečilo da nastanu propusti i manjak informacija u domenu borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma, nova pravila obavezuju države članice da sve neophodne informacije proslede Evropolu.

Regulativa uključuje i čitav [paket mera](#) zaštite podataka. Poziva se na osnivanje nezavisnog Službenika za zaštitu podataka, koji će izvršavati dužnosti u saradnji sa [Evropskim supervizorom za zaštitu podataka](#) kao i sa izvestiocem nacionalnih nadzornih tela u svakoj državi članici.

Napredak je učinjen i u oblasti [parlamentarne odgovornosti](#) za Evropolove aktivnosti. Evropski parlament će sada ispitivati aktivnosti Agencije zajedno sa nacionalnim parlamentima putem novoosnovanog tela, Zajedničke parlamentarne grupe za ispitivanje. Grupa će se sastojati od poslanika Evropskog, kao i nacionalnih parlamenata. Njeno zaduženje je da vrši politički nadzor nad aktivnostima Evropola u sprovođenju svoje misije, uključujući njihov uticaj na osnovna prava i slobode.

Sporna pitanja

Međutim, nekoliko spornih pitanja koja se tiču nove regulative Evropola se pojavilo.

Prvo se tiče [Internet referentne jedinice](#), koja je operativna od jula 2015. godine i koja je deo novoosnovanog [Evropskog centra za borbu protiv terorizma](#) (ECTC). Njena svrha je da pomaže u nadzoru nad sadržajima na internetu i sakupljanju podataka o finansiranju terorističkih grupa, trgovini oružjem i praćenju stranih boraca. Jedinica vrši nadzor nad internetom, tražeći sadržaje koji su „nekompatibilni“ sa uslovima korišćenja onlajn davaoca usluga, poput Facebook-a i Twitter-a.

Radeći zajedno sa provajderima društvenih mreža, Jedinica može ukloniti materijal koji je viđen kao „nekompatibilan“, bez obzira da li je sadržaj legalan ili ne. Evropol takođe može da primi lične podatke, koji su javno dostupni, direktno od privatnih strana kao što su provajderi društvenih mreža, što nije bilo moguće pre donošenja nove regulative. Problem se vidi u činjenici da nema transparentnih uslova da se informiše javnost o bilo kakvoj razmeni podataka između Evropola i drugih strana.

Donošenje ove regulative uslovalo je da Danska održi [referendum](#) 2015. godine sa pitanjem članstva te zemlje u Evropolu. Rezultat je pokazao da Danci ne žele da promene svoj status nečestvovanja (eng. opt-out) vezan za pitanja pravde i unutrašnjih poslova, te je Danska napustila Evropol na dan stupanja nove regulative.

Međutim, 29. aprila 2017. godine potpisana je Zajednička deklaracija predsednika Evropskog saveta i Komisije i Premijera Danske. Ovaj sporazum dopušta Danskoj da razmenjuje važne operativne podatke sa Evropolom, sve dok ona ostaje u Šengenu. Danska sada ima status zemlje posmatrača i može da učestvuje na sastancima na visokom nivou, ali nema pravo glasa.

Emilija Davidović

Begradski centar za bezbednosnu politiku

KORISNI LINKOVI:

1. Nova Uredba 2016/794 o Evropolu
2. Uloga EP u oblasti policijske saradnje

STRIKTNIJA PRAVILA ZA ULAZAK U ŠENGEN ZONU

Teroristički napadi u evropskim gradovima uticali su na promenu bezbednosne situacije u Evropi. Sa ciljem smanjivanja mogućnosti ulaska bezbednosno opasnih osoba na njenu teritoriju, Evropska unija je uvela mere kojima se strože kontroliše ulazak i izlazak iz Šengen zone.

Prema analizi Evropske komisije, milioni građana Evropske unije i državljana trećih zemalja svakodnevno prelaze unutrašnje i spoljne granice Unije. Tokom 2015. godine, konflikt u Siriji i krize u drugim delovima sveta pokrenule su 1,8 miliona neregularnih prelazaka evropskih spoljnih granica. Teroristički napadi u Parizu 2015. i Briselu 2016. godine otkrili su pretnje koje postoje po evropsku unutrašnju bezbednost. Postoje dokazi da su teroristi koristili migrantske rute za ulazak u EU i potom se kretali neopaženo unutar Šengen zone. Na drugoj strani, građani EU prelaze spoljne granice, putuju u konfliktna područja kako bi se pridružili terorističkim grupama i njihov povratak predstavlja rizik po bezbednost država EU.

Izvor: Pixabay

Pomenuti napadi stavili su u fokus potrebu da se sistem upravljanja granicama EU ojača i unapredi saradnja na polju migracija i bezbednosti.

Kako bi ojačala kontrolu spoljnih granica EU, Evropska komisija je 6. aprila 2016. godine usvojila [Paket o pametnim granicama](#) koji uključuje: [Komunikaciju o "jačim i pametnijim informacionim sistemima za granice i bezbednost"](#); [Uredbu o uspostavljanju sistema ulaska-izlaska \(EES\)](#); i [predloženu dopunu propisa o granicama Šengena kako bi se usvojile tehničke izmene potrebne za primenu sistema ulaska-izlaska](#).

Komunikacija o jačim i pametnijim informacionim sistemima za granice i bezbednost

EK je usvojila Komunikaciju u kojoj govori o načinima na koje postojeći i budući informacioni sistemi mogu da unaprede upravljanje spoljnim granicama i unutrašnju bezbednost EU. Cilj ove Komunikacije jeste razvoj zajedničke strategije za delotvornije i učinkovitije upravljanje podacima u EU, uz potpuno poštovanje zahteva u pogledu zaštite podataka.

Kao glavni problem postojeće arhitekture kontrole granica i bezbednosti u Evropskoj uniji, ona ističe fragmentisanost informacionih sistema. Informacije se skladište odvojeno u nekoliko sistema koji su retko međusobno povezani. Takođe, postoji nesaglasnost između baza podataka. Ovaj dokument naglašava potrebu za poboljšanjem usklađenosti informacionih sistema kao dugoročni cilj i predstavlja ideje o tome kako se informacioni sistemi mogu u buduće razvijati kako bi se graničnoj policiji, policijskim službenicima i pravosudnim organima osigurala dostupnost potrebnih informacija.

Kada su u pitanju postojeći informacioni sistemi za upravljanje granicama i unutrašnju bezbednost, tri glavna centralizovana sistema su: [Šengenski informacioni](#)

[sistem \(SIS\)](#) koji je najveća i najviše korišćena platforma za razmenu informacija o imigraciji, [Vizni informacioni sistem \(VIS\)](#), odnosno sistem za razmenu podataka o vizama za kratak boravak u Šengen zoni i [Evrodak](#), evropski daktiloskopski sistem koji sadrži otiske prstiju tražilaca azila i državljana trećih država koji neregularno prelaze spoljne granice Šengena.

Komunikacija prepoznaje nedostatke ovih informacionih sistema i nudi rešenja za njihovo prevazilaženje i unapređenje. Granične kontrole prema Šengenskom informacionom sistemu trenutno se vrše na osnovu alfanumeričke pretrage (tj. imena i datuma rođenja). Utvrđivanje identiteta određene osobe na ovaj način postaje sve teže zbog promena imena i prezimena, upotrebe pseudonima ili korišćenja lažnih isprava. Ovaj nedostatak biće otklonjen uvođenjem funkcije pretraživanja otisaka prstiju u SIS putem sistema za [automatsku identifikaciju otisaka prstiju \(AFIS\)](#) koja će uključivati: ravne otiske i otiske dobijene metodom valjanja, brze provere tokom kojih se skeniraju, na primer, samo dva prsta, kao i latentne otiske prikupljene na mestu zločina.

Takođe, pored unapređenja postojećih sistema, Komisija predlaže i razvoj novih informacionih sistema, kao što je uspostavljanje četvrtog centralizovanog sistema za upravljanje granicama, [Sistema ulaska-izlaska \(EES\)](#), koji se odnosi na registraciju podataka o ulasku i izlasku svih državljana trećih država nezavisno od toga da li im je potrebna viza ili ne.

Kako bi se strukturno poboljšala arhitektura upravljanja podacima za graničnu kontrolu i bezbednost, ovom Komunikacijom pokreće se postupak postizanja interoperabilnosti informacionih sistema, odnosno sposobnosti informacionih sistema da razmenjuju podatke i omogućuje deljenje informacija.

*Jovana Bogosavljević
Begradski centar za bezbednosnu politiku*

KORISNI LINKOVI:

1. Paket o pametnim granicama
2. Komunikacija o „jačim i pametnijim informacijskim sistemima za granice i bezbednost“
3. Šengenski informacijski sistem (SIS)
4. Automatska identifikacija otisaka prstiju (AFIS)
5. Sistem ulaska-izlaska (EES)

ZANIMLJIVOSTI

RAZVODNA PARNICA: ŠTA BREGZIT NOSI ZA ENTITETE UNUTAR UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

Brojne su nepoznanice u sferi spoljnih poslova administracija Škotske, Severne Irske i Velsa, što je posledica prenošenja ingerencija od kada su stupili u EU. Jedino je sigurno da će svaka promena odnosa sa EU u kontekstu Bregzita nositi udar unutar UK. Chatham House je izradio analizu mogućih posledica, trenutne situacije, i predložio preporuke.

Još od priključivanja Evropskoj ekonomskoj zajednici (EEZ) 1973. godine, UK je kroz seriju odluka prenela pojedine nadležnosti na Škotsku, Severnu Irsku i Vels, u oblastima poput poljoprivrede, trgovine, ekološke politike, energetike i međunarodnih odnosa. S obzirom na to da se mnoge odluke donose na nivou EU, ostaje nejasno kako će se moć rasporediti nakon vraćanja nadležnosti. Proces devolucije (prenošenje ovlašćenja centralne vlasti na regionalne ili pokrajinske institucije) u Britaniji je tekao na jedinstven način, za razliku od npr. Italije, Španije ili Nemačke gde su statute samostalno donosili regionalni organi. U UK zakone o devoluciji (praktično

regionalni statuti) je direktno donosio parlament, što je krajnje centralistički ustrojeno, dok u isto vreme regionalni sistemi vlasti imaju politički legitimitet jer su prihvaćeni na referendumu. U ovom trenutku, kada su oba doma Parlamenta UK odobrila nacrt zakona o njegovom izlasku iz EU, a škotska premijerka Nikola Stardžon najavljuje da će tražiti novi referendum o nezavisnosti, jedino je sigurno da svaka promena odnosa sa EU donosi udar na odnose između vlada unutar UK.

Svaka od administracija je već uoči referenduma počela sa uspostavljanjem svojstvenih profila u sferi spoljnih poslova, zajedno sa željom da njihovi interesi budu zastupljeni u pregovorima. Nasuprot tome, iako se [odlukom Vrhovnog suda](#) o pokretanju člana 50 Ugovora o EU (odredba predviđa mogućnost izlaska države članice) zahteva autorizacija britanskog parlamenta, istovremeno se ne zahteva nikakva uloga škotskog, velškog ili severno-irskog parlamenta. Iako je Tereza Mej sredinom januara, tokom [govora o Bregzitu](#), izrazila posvećenost da se prave moći i nadležnosti vrate Londonu, a odgovarajuće moći Edinburgu, Kardifu i Belfastu, još uvek se ne zna šta to znači u praksi. Dodatne pravne izazove donosi brisanje klauzule da Škotska i Vels moraju donositi zakone koji su u skladu sa EU, kao i to da u normalnim uslovima britanski parlament ne može pravno regulisati ono što je u okviru devoluiranih administracija, bez njihovog pristanka.

Izvor: Pixabay

Čak i pre referendum, devoluirane vlade su iskazivale nezadovoljstvo marginalizacijom u pregovorima sa EU koje je vodio Kameron, a sadašnju situaciju dodatno komplikuje odsustvo jedinstva ovih administracija. Iako je u oktobru 2016. osnovan Zajednički ministarski komitet zadužen za uslove pod kojim će se rastanak odigrati, ove strukture nikad nisu imale tako složen i osetljiv proces poput Bregzita. Da bi se dostigla bilo kakva prihvatljiva pozicija za Škotsku, Severnu Irsku i Vels, potrebno je da oni budu punopravni učesnici a ne samo konsultanti ili posmatrači.

Škotska, koja je jasno glasala protiv izlaska, želi da zadrži posebnu poziciju pri EU, gde se predlaže proces poput „[obrnutog Grenland scenarija](#)“. On može naići na negodovanje unutar Unije zbog straha od stvaranja presedana koji odgovora secesionistima u ostalim članicama. [Predloge](#) koje je objavila škotska vlada odlikuju i nastojanje da se ostane unutar jedinstvenog evropskog tržišta, očuvanje slobode kretanja kao i garancije za prava stanovnika EU unutar Škotske.

Nakon referendum, vlada u Kardifu je navela 6 prioriteta za Vels, od kojih se ističe njihov interes da se izmeni [Barnetova formula](#) (mehanizam koji služi za dodeljivanje javnih sredstava nižim nivoima vlasti) ako ne budu imali pristup [evropskim fondovima](#) za poljoprivredu i regionalni razvoj.

Dok vladajuće partije Severne Irske ostaju podeljene po pitanju Bregzita, goruće je pitanje statusa granice sa Republikom Irskom. Sadašnja situacija „meke“ granice na ostrvu Irske se u velikoj meri zasniva na carinskoj uniji i jedinstvenom tržištu. Dogovor o novim uslovima nakon Bregzita će odrediti i to da li će Severna Irška postati kolateralna šteta zbog učvršćivanja granice.

Ono što je zajednička briga za sve tri nacije je gubljenje pristupa i veze sa višestruko većim tržištem rada, kao i to koje će obaveze imati pod Svetskom trgovinskom organizacijom (STO). Dodatno, problem je i to kako će ubudu-

će razvijati svoju poziciju i infrastrukturu za zastupanje svojih interesa pri EU.

Ishod celokupnog procesa je neizvestan jer se unutar samog UK ukrštaju interesi različitih administracija, a istovremeno svaka od njih zasebno lobira u Briselu.

*Nikola Parkić
Beogradski centar za bezbednosnu politiku*

KORISNI LINKOVI:

1. [Publikacija Chatam House-a \(Devolved External Affairs: The Impact of Brexit\)](#)
2. [Brifing: Four-nation Brexit](#)

IMPRESSUM

Izdavač

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, 11000 Beograd, Srbija
www.bezbednost.org

Urednik

Bojan Elek
(bojan.elek@bezbednost.org)

Autori/ke

Jovana Bogosavljević, Emilija Davidović, Arié Harel,
Katarina Ivanović, Nikola Parkić, Ivana Radović

Dizajn i prelom:

Marko Marinković

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Evropske unije.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost koalicije
prEUgovor i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Jun 2017, Beograd

PRED VAMA JE

rEUformator – informator o poglavljima 23 i 24

rEUformator je namenjen profesionalcima, državnim službenicima, studentima, novinarima, predstavnicima civilnog društva, građanima i građankama zainteresovanim za praćenje politika iz dva najvažnija poglavlja u procesu pregovora o učlanjenju Srbije u Evropsku uniju. Nastao je u okviru koalicije **prEUgovor**, koja praćenjem procesa pregovora u oblastima pravosuđa i osnovnih prava (poglavlje 23) i oblasti pravde, slobode i bezbednosti (poglavlje 24) treba da doprinese suštinskoj demokratizaciji Srbije. Tekstovi koji se nalaze u rEUformatoru objavljuju se redovno na sajtu www.preugovor.org

Ukoliko:

želite da sarađujete ili da objavimo vest o nekoj vašoj aktivnosti, pošaljite imejl urednicima sa naslovom *Prilog za rEUformator*

želite da se prijavite ili odjavite sa mejling-liste pošaljite imejl *Prijava – Odjava rEUformator* na:
info@preugovor.org

